

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

VIGEBAKKEN 1

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNE

Besigtigelsesdato:	23.05.2014
Besigtiget af:	Sidse Martens Gudmand-Høyer
Journalnummer:	2013-7.82.07/400-0001
Kommune:	Bornholms Regionskommune
Adresse:	Vigebakken 1A, 3740 Svaneke
Betegnelse:	Vigebakken 1
Fredningsår:	1987
Omfang:	<i>Gadehuset (sidehus til Storegade 28) samt den del af stald- og ladebygningen, der har gavl mod Storegade (sidehuset opført før 1761, med senere ændringer, stald- og ladebygningen 1866).</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Vigebakken 1 ligger i den ældre del af Svaneke. Vigebakken 1 består af et fredet sidehus med den nordre langside i skel ud til Vigebakken. Sidehuset har hørt til et forhus, der ligger ud mod Storegade, hvortil der også hører en større ladebygning med gavlene beliggende nordvest/sydøst. Hele ejendommen er fredet, men er i dag udmatrikuleret, så Vigebakken 1 består af sidehuset mod Vigebakken samt af den nordre del af ladebygningen, der har gavl mod Storegade.

Sidehuset er opført i én etage af sortopstolpet bindingsværk med gennemstukne bjælkehoveder og gulmalede tavler under et rødt, teglhængt tag, med en trekvartvalmet vestre gavl, der inddækkes med sorte vindskeder, mens tagfladen ved den østre gavl er bygget sammen med en tilstødende, teglhængt mellebygning. I rygningen er en muret skorstenspipe med sokkel og krave mod vest, og i tagfladen mod gården er et nyere ovenlysvindue. Bygningen hviler mod gaden på en høj, sorttjæret sokkel af kampesten, der optager Vigebakkens fald og stiger til næsten en etages højde mod vest. Bygningens øvrige sider hviler på en lavere, sorttjæret sokkel, idet gårdspladsen er placeret i terræn med bygningens stueetage. På sydsiden ind mod gårdspladsen er en nyere tilbygning i næsten hele sidehusets længde, dog ses en hjørnestolpe bevaret i vestre gavl samt et gennemstukket bjælkehoved på gårdsiden. Den nordre del af sidehusets langsider, den nordre gavl samt den vestre gavl er grundmuret. I den grundmurede del af bygningen er der mod gaden store butiksruder samt indgang via en nyere muret trappe og en tilbagetrukket nyere, butiksdør. Den nordre gavl er synlig fra mellebygningen, og denne fremtræder pudset med en ældre revleluge i overgavlen. Fra gårdsiden er der adgang til sidehuset gennem den nyere tilbygning. Vinduerne er nyere, en-, to- og

trerammede vinduer med tre- eller todelte, koblede rammer. Der ses flere murankre.

Sidehuset er indrettet til slagteri, og det indre er kendetegnet af nye overflader og en nyere planløsning. I den vestre ende er to større rum, det ene rum har vekslende loftshøjder. I den østre ende er et butikslokale, bad og toiletter samt fryserum og fordelingsgang. En nyere, støbt trappe i tilbygningen fører til et kælderrum under sidehuset. Gulvene er belagt med nyere klinker, væggene er pudsede og flisebeklædte. Lofterne er pladelofter. Dørene er nyere plade- og ståldøre. Flere vinduer er blændet indvendigt. Kælderen er inddelt i mindre rum og fremtræder med støbte gulve, pudsede vægge og lofter.

Ladebygningen, hvoraf kun den vestre del hører til Vigebakken 1, er seksten fag lang og opført af sortopstolpet bindingsværk med gennemstukne bjælkehoveder over en høj sokkel af sorttjærede kampesten, der ligesom på sidehuset følger terrænets fald og stiger til en hel etages højde i den nordvestre ende. Tavlene er murede og gulmalede. Taget er et rødt, teglhængt heltag. Tagskægget bæres mod nord af murede, pudsede og gulmalede gavlknægte. En titrins muret trappe med trin af gamle gravsten leder til en nyere revledør i det nordligste fag. For foden af trappen er ligeledes en nyere revledør i soklen. Den øvrige del af langsiden ind mod gårdspladsen, der hører til Vigebakken 1, har to nyere, men traditionelt udførte revleluger, og i soklen er der to blændede døråbninger samt et ældre staldvindue af jern. Den nordvestre gavl er skalmuret, her er en to revleluger. Den vestre langside ligger i skel mod naboen. I den del af langsiden, der hører til vigebakken 1, er to nyere, men traditionelt udførte, opsprossede vinduer over løsholterne og i soklen ses også her et ældre staldvindue af jern.

Ladebygningen er i det indre indrettet til depot samt fryserum i den høje kælder. Rummene fremtræder med støbte gulve, skillevægge af gasbeton og synlige, nyere konstruktioner samt nyere pladelofter.

For den øvrige del af ladebygningen se Storegade 28.

Ladebygningens gavl mod Storegade. Kun den bagerste halvdel i fotoet, hører til Vigebakken 1.

— BYGNINGSHISTORIE

På den samlede matrikel for Vigebakken 1A og Storegade 28 har der ligget en bindingsværksejendom helt tilbage fra 1700-tallet. Det nuværende sidehus blev opført mellem 1794 og 1818 og udgjorde oprindeligt seks fag. Bygningen blev dog udvidet i 1846 til den nuværende udstrækning.

Den store ladebygning med gavlen til Storegade blev opført i 1866 for købmand Eduard Y. Carlsen. Bygningen var oprindeligt indrettet til

lo, lade, stald og karlekammer. Stalden var i de fem nordvestre fag, og oven over stalden var der karlekammer.

— KILDER

Svaneke, Historie – Huse – Borgere, Købstad i 450 år. Robert Egevang. Byforeningen Svaneke Venner. 2005.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved Vigebakken 1 knytter sig til sidehusets og ladens sammenhæng med forhuset mod Storegade, hvor bygningerne i kraft af materiale- og farveholdning udgør en samlet helhed. Ejendommen har en markant beliggenhed på hjørnet af Vigebakken og Storegade og udgør en væsentlig del af Svaneke historiske gadebillede. Hertil kommer sidehusets placering langs Vigebakken, hvor den massive kampestenssokkel på karakteristisk vis optager terrænets fald.

Forhuset ud mod Storegade, mellembygningen samt sidehuset langs Vigebakken.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi for Vigebakken 1 knytter sig til bygningerne som del af en større købmandsgård fra 1800-tallets Svaneke bestående af sidehus, ladebygning samt af forhuset langs Storegade. Bygningernes indbyrdes hierarki er stadig klart aflæseligt, hvilket ses i placeringen af sidebygningen langs gaden, der i volumen underordner sig forhuset langs Storegade med de mange torammede vinduer og den tofløjede dør, som tydeligt signalerer beboelse modsat ladebygningens lukkede karakter.

Den kulturhistoriske værdi knytter sig i det ydre ligeledes til bygningernes egnskarakteristiske bindingsværk med gennemstukne bjælkehoveder, men uden fodrem og skråstivere, ligesom de terrænoptagende sokler af kampesten er karakteristiske i Svaneke.

Hertil kommer ladebygningens udprægede funktionsbetingede karakter, der stadig er aflæselig i de overvejende lukkede sider, de ubrudte tagflader samt i de traditionelle revledøre og -luger. Den tidligere indretning med karlekammer og stald kan ligeledes aflæses i vinduestyperne. Hertil kommer trappen med trin udført af genbrugte gravsten, hvilket tidligere har været en mere udbredt praksis.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Sidehusets arkitektoniske værdi ligger primært i gadefacadens taktfaste bindingsværkskonstruktion, de lange, ubrudte tagflader og ikke mindst i den massive, høje, sorttjærede sokkel, der giver bygningen et karakterfuldt og solidt udseende.

Ligeledes knytter den arkitektoniske værdi for laden sig til det samlede, langstrakte volumen ligeledes med taktfast bindingsværk, ubrudte tagflader samt den høje, markante og sorttjærede kampestenssokkel. Langsiden med revledøre og -luger samt den høje stentrappe fremtræder ordnet og velproportioneret grundet det taktfaste bindingsværk, der fastholdes af taget og soklen.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier for Vigebakken 1 knytter sig til samhørigheden i materiale- og farveholdning med Storegade 28 samt til bygningernes indbyrdes placering og hierarki, hvormed de repræsenterer en tidligere købmandsgård.

Sidehusets bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til bygningskroppen i bindingsværk med gennemstukne bjælkehoveder, skalmur, kampestenssokkel samt det udbrudte, teglhængte tag med en skorstenspipe i rygningen. Hertil kommer de bevarede hjørnestolper i vestgavlen, lugen i østgavlen samt murankre og øvrige ældre bygningsdele og -detaljer. Endelig kommer den traditionelle materialeholdning.

De bærende fredningsværdier for ladebygningens nordvestre del, der tilhører Vigebakken 1, knytter sig i det ydre til konstruktionen i bindingsværk med gennemstukne bjælkehoveder, soklen af kampesten, det ubrudte, teglhængte tag, den murede nordvestre gavl med gavlnægte samt den murede trappe med trin af gravsten og værn af jern. Hertil kommer de traditionelt udførte revleluger og døre, ældre hængsler og beslag samt de ældre staldvinduer. Endelig kommer den traditionelle materialeholdning.

De bærende fredningsværdier i ladebygningens indre knytter sig til de synlige konstruktioner og rummenes store volumener.

— ANBEFALINGER

Umalede hængsler på vinduer bør males på traditionel vis.